

Аналіз нормативно-правових засад регулювання сфери надання медичних послуг в Україні

Устимчук О. В., Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

У статті проаналізовано основні нормативно-правові акти з регулювання сфери надання медичних послуг з позиції їх релевантності стратегічним засадам реформування медичної галузі України як сфери надання якісних медичних послуг. Акцентовано увагу на наявності у них загальної невідповідності між вагомим суспільним значенням галузі, а також конституційним статусом права на охорону здоров'я, і не виправдано низьким рівнем теоретичного обґрунтування галузевого юридичного режиму у сфері охорони здоров'я. Наголошено на необхідності подальшого обґрунтування самостійності медичного права, яке має сформуватися в окрему галузь. Визначено перспективні напрями концептуальної модернізації галузі медичного нормотворення в Україні в частині посилення його соціальної спрямованості. Акцентовано увагу на головних напрямках реформи сфери надання медичних послуг у контурі Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», що в перспективі мають забезпечити її розвиток на засадах орієнтації на якість послуг, їх економічну обґрунтованість та соціальну спрямованість. Виокремлено фінансово-економічну складову механізму державного управління системою охорони здоров'я та підкреслено її важливість у нинішніх умовах. Встановлено, що вона проявляється не лише у фінансовому забезпеченні діяльності сфери охорони здоров'я, її інституцій, а також і у розробленні і впровадженні заходів контролю за дотриманням правила законності суб'єктами медичного ринку. Недостатнє фінансування галузі у поєднанні з нестабільністю й недостатньою адекватністю державного управління та правового регулювання системи є основними причинами проблем розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я. Визначення потребує розмір гарантованого рівня медичної допомоги населенню, уникнення тіньової оплати медичної допомоги. Пріоритетність вирішення першочергових завдань системи охорони здоров'я ставить перед наукою державного управління проблему розробки рекомендацій з удосконалення організаційних форм управління галуззю та механізму правового забезпечення її прогресивного розвитку, на що спрямовується стаття.

Ключові слова: державне регулювання медичної галузі; медичні послуги; гарантування права на охорону здоров'я; контроль якості медичної допомоги; стратегія реформування медичної галузі; соціальна орієнтація реформ

Analysis of regulatory and legal framework for regulation of the sphere of provision of medical services in Ukraine

Ustymchuk O.V., Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

The article analyzes the basic legal acts which regulate the sphere of medical services provision from the point of view of their relevance to the strategic principles of reforming the medical sector in Ukraine as a sphere of providing quality medical services. Attention is paid to the fact that they have a general discrepancy between the social significance of the healthcare industry, as well as the constitutional status of the right to health protection, and the unjustified low level of theoretical substantiation of the branch legal regime in the field of healthcare. The necessity of further substantiation of the independence of medical law, which should be formed in a separate branch, is emphasized. The perspective directions of conceptual modernization of the field of medical regulation in Ukraine in the part of strengthening its social orientation are determined. The emphasis is on the main directions of the reform in the sphere of provision of medical services in the framework of the Strategy of sustainable development 'Ukraine – 2020, which should ensure its long term development on the basis of orientation to the quality of services, their economic feasibility and social orientation. The financial-economic component of the state management in the health care is singled out and its importance under the current conditions is emphasized. It was shown that it manifests itself not only in the financial provision of health care activities, its institutions, but also in the development and implementation of measures to control compliance with the rule of law by the subjects

of the medical market. Insufficient financing of the industry coupled with instability and inadequacy of public administration and legal regulation of the system. These are the main causes of the problems in the development of the domestic health care system. The size of the guaranteed level of medical care to the population with avoiding the shadow payment of medical care also requires defining. Priority of the resolution of the primary tasks of the healthcare system puts the problem of developing recommendations on improving the organizational forms of industry management and the mechanism of legal provision of its progressive development to the problem of public administration, which is the article directed to.

Keywords: *state regulation of the medical industry; medical services; guarantee of the right to health care; quality control of medical care; strategy for reforming the medical sector; social orientation of reforms*

Анализ нормативно-правовых основ регулирования сферы предоставления медицинских услуг в Украине

Устимчук О. В., Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

В статье проанализированы основные нормативно-правовые акты по регулированию сферы предоставления медицинских услуг с позиции их релевантности стратегическим принципам реформирования медицинской отрасли Украины как сферы предоставления качественных медицинских услуг. Акцентировано внимание на наличии в них общего несоответствия между весомым общественным значением отрасли, а также конституционным статусом права на охрану здоровья, и неоправданно низким уровнем теоретического обоснования отраслевого юридического режима в сфере здравоохранения. Отмечена необходимость дальнейшего обоснования самостоятельности медицинского права, которое должно сформироваться в отдельную отрасль. Определены перспективные направления концептуальной модернизации отрасли медицинского нормотворчества в Украине в части усиления его социальной направленности. Акцентировано внимание на главных направлениях реформы сферы предоставления медицинских услуг в контуре Стратегии устойчивого развития «Украина – 2020», которые в перспективе должны обеспечить ее развитие на основе ориентации на качество услуг, их экономическую обоснованность и социальную направленность. Выделена финансово-экономическая составляющая механизма государственного управления системой здравоохранения и подчеркнута ее важность в нынешних условиях. Установлено, что она проявляется не только в финансовом обеспечении деятельности сферы здравоохранения, ее институтов, а также и в разработке и внедрении мер контроля над соблюдением правила законности субъектами медицинского рынка. Недостаточное финансирование отрасли в сочетании с нестабильностью и недостаточной адекватностью государственного управления и правового регулирования системы являются основными причинами проблем развития отечественной системы здравоохранения. Требуется определения и размер гарантированного уровня медицинской помощи населению, во избежание теневой оплаты медицинской помощи. Приоритетность решения первоочередных задач системы здравоохранения ставит перед наукой государственного управления проблему разработки рекомендаций по совершенствованию организационных форм управления отраслью и механизма правового обеспечения ее прогрессивного развития, на что направлена статья.

Ключевые слова: *государственное регулирование медицинской отрасли; медицинские услуги; обеспечение права на охрану здоровья; контроль качества медицинской помощи; стратегия реформирования медицинской отрасли; социальная ориентация реформ*

Постановка проблеми.

Актуальні тенденції розвитку медичної галузі сучасних українських міст все ще досить складно вписати в межі загальноєвропейського сценарію інтелектуалізованого міського розвитку. Ряд системних проблем, серед яких, зокрема, політична й економічна нестабільність, загострення геополітичних ризиків, суттєво стримує прогресивний рух великих

міст України на шляху до покращення комунальних сервісів, поглиблення їх взаємодія для підвищення комфорту проживання громадян. У цьому світлі першочерговим питанням міського розвитку, яке потребує вирішення, є визначення ключових понять, що пояснюють зміст і розкривають сутність «розумного міста» як об'єкта публічного управління, керованої системи забезпечення своїх громадян покращеним комплексом по-

слуг. На вирішення цієї проблеми спрямована дана стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З огляду на важливість ролі проблеми дослідження, питанням правового регулювання медичної діяльності та системи управління нею присвячені наукові праці Ю. В. Вороненка, З. С. Гладуна, В. Ф. Москаленка, Я. Ф. Радиша, В. М. Рудого, І. Я. Сенюти, С. Г. Стеценка, І. І. Хожило [19] та інших сучасних дослідників. Дослідження проблеми перегляду чинного законодавства щодо державного регулювання відносин у сфері охорони здоров'я України висвітлюється, зокрема, у працях С. Братуся, М. Брагінського, О. Віник, Т. С. Грузевої [10], В. Мазутової, М. І. Мельника [7], Н. Саніахметової, В. Щербини, які торкаються проблеми галузевої належності відносин у сфері охорони здоров'я, а також правових норм, що її регулюють. Окремі питання регулювання галузі охорони здоров'я розглядаються крізь призму реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади в роботах Є. І. Бородіна [2], Т. В. Маматової, О. Ю. Матвеевої [9], Л. Л. Прокопенка [15], С. М. Серьогіна [17; 18], Н. Т. Гончарук [17, 18], Ю. П. Шарова. Проте на практиці зазначена проблема залишається невирішеною вже протягом декількох десятків років, що обумовлює актуальність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета статті – аналіз нормативно-правових актів України щодо регулювання сфери надання медичних послуг.

Виклад основного матеріалу

Із часів утвердження України як незалежної держави існує певна невідповідність між вагомим суспільним значенням галузі, а також конституційним статусом права на охорону здоров'я, і невиправдано низьким рівнем теоретичного обґрунтування галузевого юридичного режиму у сфері охорони здоров'я. Відповідно, окремі дослідники вважають, що норми медичного права входять до складу права соціального забезпечення і в результаті подальшого розширення й систематизації законодавства у сфері охорони здоров'я воно має сформуватися в окрему самостійну галузь.

Обґрунтування самостійності медичного права, на нашу думку, має базуватися на наступних концептуальних положеннях:

- медичне право як самостійна галузь має предмет (медичні відносини й відносини з організації медичної допомоги) та методи правового регулювання;

- його самостійність визначається соціальною потребою, власне, у правовій формі регулювання суспільних відносин у даній сфері;

- самостійність також визначається існуванням достатньої кількості норм права, нормативного матеріалу для переходу його в галузевий стан.

За переконанням А. Б. Габбасова, який під медичними відносинами розуміє суспільні відносини, що виникають у процесі медичної діяльності (діагностики, лікування, профілактики захворювань) та характеризуються однорідністю й відносною самостійністю, ця група правовідносин має певні специфічні ознаки [5]: нематеріальний, соціальний характер; громадський характер, оскільки медичні послуги є послугами громадського порядку; прикладна забезпеченість (медична апаратура, ліки); спеціальний суб'єктний склад (пацієнт – лікар); нерозривність процесу «виробництва» і «споживання» медичної допомоги; процедурний характер (здійснюється в певному режимі). Спираючись на таке твердження, виділимо організаційно-управлінський аспект медичних відносин, що спростить розуміння системи медичних послуг з управлінської позиції, тобто в якості об'єкта управління.

Так, якщо предметом медичного права, як було зазначено вище, є медичні відносини й відносини з організації медичної допомоги, об'єктом медичних відносин є здоров'я індивіда, нації, а об'єктом організаційних медичних відносин – функціонування системи охорони здоров'я в цілому. Відповідно, організаційні медичні відносини являють собою численну групу відносин, які виникають під час процесу реалізації компетенції державних органів управління охороною здоров'я, медичних закладів з організації системи надання лікувально-профілактичної допомоги населенню.

Виходячи з предмета правового регулювання, А. Б. Габбасов характеризує медичне право комплексним методом, який опосередковує прояв регулятивних норм різних галузей права під час регламентації відносин у сфері охорони здоров'я.

Інший підхід розглядає право охорони здоров'я як комплексну галузь права (законодавства). Лікарське (медичне, охороноздоровче) право, або право про охорону здоров'я – це система нормативних актів (норм), що регулюють організаційні, майнові, особисті відносини, які виникають у зв'язку зі здійсненням санітарно-епідеміологічних заходів і наданням лікувально-профілактичної допомоги громадянам.

На думку Н. Б. Болотіної, «право про охорону здоров'я» [1] належить до галузі законодавства, яка охоплює всі нормативно-правові акти, що регулюють цілий комплекс суспільних відносин в галузі охорони здоров'я. Така галузь законодавства є комплексною, вона містить норми різних галузей права (цивільного, адміністративного, фінансового, трудового, екологічного), які регулюють спільний об'єкт – охорону здоров'я людини.

У цілому потреба українського суспільства в знаннях у сфері правового забезпечення медичної діяльності та системи управління нею на рівні держави зумовлена, на думку С. Г. Бугайцева [3], такими чинниками: збільшенням кількості нормативно-правових актів системи охорони здоров'я України; потребами практичної діяльності лікувально-профілактичних закладів, де найчастіше й виникають проблеми медично-правового характеру; запитами юридичної практики, які свідчать про зростання значення спеціальних знань, пов'язаних з особливостями законодавчого регулювання медичної діяльності; підвищенням рівня правової грамотності населення у сфері отримання медичних послуг, що проявляється і у збільшенні кількості скарг та позовних вимог у випадку надання медичної допомоги незадовільної якості.

Однією з частин механізму державного управління системою охорони здоров'я є його правовий механізм. У цьому механізмі виділяються такі складові, як норматив-

но-правова, інформаційна, матеріально-технічна, кадрова, фінансово-економічна, організаційна та психологічна. Так, наприклад, кадрова складова правового механізму державного управління системою охорони здоров'я включатиме в себе процес підготовки кадрового потенціалу (юристи у сфері охорони здоров'я) для потреб національної системи охорони здоров'я.

А фінансово-економічна складова проявляється, зокрема, у фінансовому забезпеченні діяльності сфери охорони здоров'я, її інституцій, а також розробленні і впровадженні заходів контролю за дотриманням правила законності суб'єктами медичного ринку.

В якості засобів комплексного впливу органів державного управління на суб'єктів ринку медичних послуг виступають нормативно-правові акти: укази, розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства охорони здоров'я України, інших міністерств та відомств України, накази обласних, міських, районних держадміністрацій тощо. Також засобами впливу на суб'єктів ринку медичних послуг можуть бути процеси їх ліцензування та акредитації чи державний контроль (суб'єкти контролю – МОЗ України, Управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій) за дотриманням нормативно-визначених стандартів надання медичних послуг.

Із позиції об'єкта управління, аналізуючи ст. 24 Конституції України щодо прав і свобод громадян стосовно сфери охорони здоров'я, всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи в цій сфері, і не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Але більш використовуваною та відомою для населення є ст. 49 Конституції України, в якій визначено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Крім того, законодавець зобов'язаний здійснювати державне фінансування відповідних медико-санітар-

них і оздоровчо-профілактичних програм та гарантувати створення умов для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, надання безоплатно медичної допомоги у державних і комунальних закладах охорони здоров'я [8, ст. 24, 49].

Також право на охорону здоров'я регламентується ст. 283 Цивільного Кодексу (ЦК) України, де зазначається, що охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом. Конституційне право на охорону здоров'я дає змогу кожному дієздатному громадянину самостійно обирати законні шляхи і засоби для досягнення стану повного фізичного, душевного і соціального благополуччя. Крім позитивних дій самої особи, згідно з ЦК України (ст. 283), повинні забезпечуватися ще три умови, а саме: повинні бути наявні засоби, за допомогою яких громадянин зміг би задовольнити свої законні інтереси і можливість ними безперешкодно користуватися; можна вимагати відповідних позитивних дій від зобов'язаних суб'єктів; у випадку порушення прав є можливість застосувати заходи державного примусу [20, ст. 283; 174, т.1. с. 469-470]. Право громадянина на охорону здоров'я регламентується також і ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Зокрема, його положенням, яке зазначає, що «кожний громадянин України має право на охорону здоров'я», що передбачає [11, ст. 6]:

- життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини;
- безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище;
- санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де він проживає;
- безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку;
- кваліфіковану медико-санітарну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря і закладу охорони здоров'я;
- достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь;

- участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики в галузі охорони здоров'я;

- участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської експертизи з цих питань у порядку передбаченому законодавством;

- можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я;

- правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних зі станом здоров'я;

- відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди;

- оскарження неправомірних рішень і дій працівників закладів охорони здоров'я;

- можливість проведення незалежної медичної експертизи у разі незгоди з висновками державної медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, коли діями працівників охорони здоров'я можуть бути обмежені загальноновизнані права людини і громадянина [11, ст. 6]. Громадянам України, які перебувають за кордоном, гарантується право на охорону здоров'я у формах і обсязі, передбачених міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

Загалом усю чинну нормативно-правову базу у сфері охорони здоров'я, у тому числі і в реалізації права громадян на охорону здоров'я, можна поділити на види, до яких належать такі документи:

- 1) Конституція України;
- 2) міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані в Україні;
- 3) Цивільний Кодекс, кодифіковане законодавство, закони України;
- 4) Укази й Розпорядження Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України;
- 5) Рішення Конституційного Суду України;
- 6) відомчі нормативно-правові акти, які видаються МОЗ України, іншими міністерствами й відомствами і стосуються системи охорони здоров'я та надання медичної допомоги населенню;
- 7) нормативно-правові акти місцевих

органів державної та виконавчої влади, що стосуються охорони здоров'я;

8) внутрішні нормативно-правові акти лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я.

Згідно Основного Закону України, утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, а отже пріоритетним напрямом її розвитку. Це положення знайшло відображення в основних принципах охорони здоров'я в Україні, а саме: визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства й держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України [11, ст. 4]. Варто нагадати, що, згідно зі ст. 3 Конституції України, зміст і спрямованість діяльності держави визначаються правами й свободами людини та їх гарантією, а життя й здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю [8, ст. 3].

Відповідно до чинного законодавства, основу державної політики охорони здоров'я формує Верховна Рада України. Формування такої політики здійснюється закріпленням конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначенням її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановленням нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створенням відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердженням загальнодержавних програм у сфері охорони здоров'я [11, ст. 13]. Реалізація державної політики охорони здоров'я, особисту відповідальність за яку несе Президент України, покладена на органи державної виконавчої влади. Так, до компетенції Кабінету Міністрів віднесено розробку та здійснення державних цільових програм, створення економічних, правових та організаційних механізмів, що стимулюють ефективну діяльність у галузі охорони здоров'я; забезпечення розвитку мережі закладів охорони здоров'я; укладання міжурядових угод і координація міжнародного співробітництва з питань охорони здоров'я; а також у межах своєї компетенції здійснення інших повноважень, покладених на органи державної виконавчої влади в галузі охорони здоров'я [11, ст. 14].

Недостатнє фінансування галузі у поєднанні з нестабільністю й інколи недостатньою адекватністю державного управління та правового регулювання системи є основними причинами проблем у вітчизняній системі охорони здоров'я. Так, остаточно не визначеним залишається гарантований рівень медичної допомоги населенню, значного поширення набула тіньова форма оплати медичної допомоги. Пріоритетність вирішення першочергових завдань системи охорони здоров'я ставить перед наукою державного управління проблему розробки рекомендацій з удосконалення організаційних форм управління галуззю та механізму правового забезпечення її прогресивного розвитку.

Основний закон України у сфері охорони здоров'я – «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [11] – за своєю суттю є рамковим нормативним актом, а не законом прямої дії. Він подає визначення лише чотирьох термінів, а саме: «здоров'я», «охорона здоров'я», «заклади охорони здоров'я», «медико-санітарна допомога», тобто не містить достатнього понятійного апарату. Хоча одним з основних завдань правового регулювання сфери охорони здоров'я є визначення повноважень державно-комунального і приватного секторів системи, проте в цьому законі практично відсутня правова регламентація відносин фізичних і юридичних осіб різних форм власності. Аналізований документ не визначає цивільного характеру функціонування системи охорони здоров'я.

На правовідносини в системі охорони здоров'я повною мірою повинна розповсюджуватися дія Закону України «Про захист прав споживачів». Проте, аналізуючи цей закон [13], треба констатувати: розглядаючи лікаря як звичайного товаровиробника (надавача послуг), закон не враховує, що практична медицина не є діяльністю, яка ґрунтується на точній науці, а здоров'я як об'єкт медичної діяльності істотно відрізняє медичну послугу від інших професійних послуг. Таким чином, аналізований закон загалом, розповсюджуючи свою дію на будь-які відносини з участю споживача, не торкається суті професійної медичної діяльності.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» місцеві державні адміністрації в межах, визначених Конституцією і законами України, здійснюють на відповідних територіях державний контроль над додержанням законодавства із питань охорони здоров'я, материнства та дитинства. Статтею 14 Основ законодавства України про охорону здоров'я визначено, що реалізація державної політики охорони здоров'я покладається на органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я в межах своїх повноважень, передбачених законодавством. Статтею 15 Основ законодавства України про охорону здоров'я передбачено, що реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я в адміністративно-територіальних одиницях України здійснюють Рада міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації. Крім того, наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 752 «Про порядок контролю якості медичної допомоги» передбачено, що дія цього Порядку поширюється на Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, управління (головні управління) охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (далі – управління охорони здоров'я), заклади охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування (далі – заклади охорони здоров'я), фізичних осіб-підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики. Відповідно до зазначеного Порядку, контроль якості надання медичної допомоги здійснюється шляхом застосування методів зовнішнього та внутрішнього контролю якості медичної допомоги. Внутрішній контроль якості надання медичної допомоги здійснюється керівництвом закладів охорони здоров'я, а зовнішній контроль якості надання медичної допомоги здійснюється органами державної виконавчої влади.

Контроль якості надання медичної допомоги здійснюється за такими складовими: структура, процес та результати медичної допомоги; організація надання медичної допомоги; контроль за реалізацією управ-

лінських рішень; відповідність кваліфікаційним вимогам медичних працівників, у тому числі керівників закладів охорони здоров'я; вивчення думки пацієнтів щодо наданої медичної допомоги; забезпечення прав та безпеки пацієнтів під час надання їм медичної допомоги.

У підсумку слід згадати ще один важливий стратегічний документ – Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Стратегія визначає контур низки реформ, які істотним чином змінюють пріоритети державної соціальної й, відповідно, медичної політики в Україні, зокрема: реформа системи соціального захисту; пенсійна реформа; реформа системи охорони здоров'я; програма здорового способу життя та довголіття [14]. Очевидно, що виявлення сутності та тенденцій цих змін є найважливішою передумовою реформування чинної моделі медичного обслуговування в цілому. На наше переконання, головними напрямками реформи у контурі Стратегії в перспективі мають стати:

- підвищення особистої відповідальності громадян за власне здоров'я,
- забезпечення для них вільного вибору постачальників медичних послуг належної якості,
- надання для цього адресної допомоги найбільш соціально незахищеним верствам населення,
- створення бізнес-дружнього середовища на ринку послуг з охорони здоров'я.

Висновки

Як показує аналіз основних нормативно-правових актів України у галузі регулювання медичних послуг, її нормативно-правова база потребує оновлення, а сама система охорони здоров'я – значного перетворення у бік посилення соціальної відповідальності як суб'єкта, так і об'єкта медичного обслуговування. Значною мірою це зумовлено певною відсутністю політичного консенсусу щодо зміни положень статті 49 Конституції України. В ній задекларована безоплатність медичної допомоги у необмеженому обсязі та неможливість скорочення медичної інфраструктури щодо надання цієї допомоги. Через це в Україні досі немає чітко визна-

ченого обсягу та меж державних гарантій щодо забезпечення громадян безоплатною медичною допомогою. Тому в першу чергу потребує модернізації система фінансування галузі охорони здоров'я, яка має передбачити чіткі, зрозумілі гарантії держави щодо надання медичної допомоги, кращий фінансовий захист для громадян у випадку хворо-

би, ефективний та справедливий розподіл ресурсів галузі, скорочення неформальних платежів та досягнення головної цілі, яка стоїть на меті контролю якості надання медичної допомоги, а саме: щоб кожен громадянин – потенційний отримувач такої допомоги – відчував, що медична допомога надається йому якісно та ефективно.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Болотіна Н. Б. Медичне право у системі права України / Н. Б. Болотіна // Право України. – 1999. – № 7. – С. 116-121.
2. Бородин Є. І. Управління соціально-гуманітарною сферою в процесі добровільного об'єднання територіальних громад: теоретичний та практичний аспекти / Є. І. Бородин, І. І. Хожило, Т. М. Тарасенко // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 5-6. – С. 65-75.
3. Бугайцев С. Г. Шляхи вирішення проблеми державного управління правовідносинами в галузі охорони здоров'я за допомогою прийняття Медичного кодексу України / С. Г. Бугайцев // Економіка та держава. – 2007. – № 9. – С. 52-55.
4. Вороненко Ю. В. Історія виникнення, становлення та розвитку правового регулювання медичної діяльності на теренах України / Ю. В. Вороненко, Я. Ф. Радиш // Укр. мед. часопис. – 2007. – №1. – С. 45-49.
5. Габбасов А. Б. Управление здравоохранением в Республике Казахстан: Организационно-правовые вопросы: автореф. дис... к.ю.н. 12.00.02 – Конституционное право; Муниципальное право; Административное право; Финансовое право / А. Б. Габбасов. – Астана, 2007. – 28 с.
6. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я / З. С. Гладун. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 312 с.
7. Законодавство України про охорону здоров'я: коментарі та постатейні матеріали / Уклад. М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – Київ: Атіка, 2000. – 256 с.
8. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Матвеева О. Ю. Імперативи сталого розвитку територіальних громад та його загальнотеоретичні засади / О. Ю. Матвеева // Ефективність державного управління. – 2017. – № 1. – С. 84-86.
10. Москаленко В. Ф. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузєва, Г. В. Іншакова. – Харків: ВВП «Контраст», 2006. – 296 с.
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 лист. 1992 р. № 2801-ХІІ // Відом. Верховної Ради. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
12. Пашков В. М. Проблеми державного регулювання правовідносин у галузі охорони здоров'я / В. М. Пашков // Укр. мед. часопис. – 2005. – № 5. – С. 64-67.
13. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023-ХІІ від 12 трав. 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР від 23 лип. 1991 р. – № 30. – Ст. 379.
14. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
15. Прокопенко Л. Л. Здійснення державного управління суспільними відносинами в умовах соціальних змін / Л. Л. Прокопенко // Аспекти публічного управління. – 2013. – № 2. – С. 22-27.
16. Радиш Я. Ф. Теоретико-методологічні засади дослідження державного регулювання медичної діяльності в Україні (категорійно-понятійний апарат медичного права) / Я. Ф. Радиш. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/doc/1/03.pdf.
17. Серьогін С. М. Концептуальні засади реформування місцевого самоврядування в Україні / С. М. Серьогін, Н. Т. Гончарук // Аспекти публічного управління. – 2014. – № 5-6. – С. 71-80.
18. Серьогін С. М. Теоретичні засади та основні напрямки реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні / С. М. Серьогін, Н. Т. Гончарук // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2015. – № 2. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ttpdu_2015_2_29.pdf.
19. Хожило І. І. Здоровий спосіб життя як сучасна домінанта державної молодіжної політики в Україні / І. І. Хожило // Аспекти публічного управління. – 2014. – № 3-4. – С. 75-80.
20. Цивільний Кодекс України // Голос України. – 2003. – № 45-46; № 47-48. – С. 5-28; С. 5-27.

REFERENCES

1. Bolotina, N.B. (1999). Medychne pravo u systemi prava Ukrainy [Medical law in the system of law of Ukraine]. *Pravo Ukrainy*, 7, 116-121 [in Ukrainian].
2. Borodin, E.I. (2015). Upravlinnya sotsialno-gumanitarnoyu sferoyu v protsesi dobrovilnogo obyednannya teritorialnih gromad: teoretichniy ta praktichniy aspekti [Management of the social and humanitarian sphere in the process of voluntary association of territorial communities: theoretical and practical aspects]. *Aspekti publichnogo upravlinnya*, 5-6, 65-75 [in Ukrainian].
3. Buhaitsev, S.H. (2007) Shliakhy vyrishennia problemy derzhavnoho upravlinnya pravovidnosynamy v haluzi okhorony zdorov'ia za dopomohoiu pryiniattia Medychnoho kodeksu Ukrainy [Ways of solving the problem of public administration in the field of health care through the adoption of the Medical Code of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, 9, 52-55 [in Ukrainian].

4. Voronenko, Yu.V., & Radysh, Ya.F. (2007). Istoriia vynyknennia, stanovlennia ta rozvytku pravovoho rehuliuвання medychnoi diialnosti na terenakh Ukrainy [History of the emergence, establishment and development of legal regulation of medical activities in the territory of Ukraine]. *Ukr. med. chasopys*, 1, 45-49 [in Ukrainian].
5. Gabbasov, A.B. (2007) *Upravlenye zdavookhranenyem v Respublyke Kazakhstan [Management of health care in the Republic of Kazakhstan]*. Orhanyzatsyonno-pravovye voprosy. Extended abstract of candidate's thesis. Astana [in Russian].
6. Hladun, Z.S. (1999) *Derzhavne upravlinnia v haluzi okhorony zdorovia [State management in the field of healthcare]*. Ternopil: Ukrmedknyha [in Ukrainian].
7. Melnyk, M.I., & Khavroniuk, M.I. (2000) *Zakonodavstvo Ukrainy pro okhoronu zdorovia: komentari ta postateini materialy [The legislation of Ukraine on health care: comments and article materials]*. Kyiv: Atika, 2000 [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy (1996). [Constitution of Ukraine], Pryniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r., *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 30, St. 141[in Ukrainian].
9. Matveeva, O.Yu. (2017). Imperativi stalogo rozvytku teritorialnih gromad ta yogo zagalnoteoretichni zasady [Imperatives of sustainable development of territorial communities and its general theoretical principles]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnya*, 1, 84-86.
10. Moskalenko, V.F., Hruzieva, T.S., & Inshakova, H.V. (2006) *Pravo na okhoronu zdorov'ia u normatyvno-pravovykh aktakh mizhnarodnoho ta yevropeiskoho rivnia [The right to health protection in normative legal acts of the international and European level]*. Kharkiv: VVP «Kontrast» [in Ukrainian].
11. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia (1993). [Fundamentals of the Ukrainian legislation on health care]. *Zakon Ukrainy vid 19 lyst. 1992 r. №2801-KhII, Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 4, St. 19 [in Ukrainian].
12. Pashkov, V.M. (2005). Problemy derzhavnogo rehuliuвання pravovidnosyn u haluzi okhorony zdorov'ia [Problems of state regulation of legal relations in the field of health protection]. *Ukr. med. chasopys*, 5, 64-67 [in Ukrainian].
13. Pro zakhyst prav spozhyvachiv (1991). [On consumer rights protection] *Zakon Ukrainy № 1023-KhII vid 12 trav. 1991 r., Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR vid 23 lyp. 1991 r., 30. St. 379* [in Ukrainian].
14. *Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina-2020» (2015). [About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine 2020»]*. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 sich. 2015 r. № 5/2015. Retrived from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
15. Prokopenko, L.L. (2013). Zdiysnennya derzhavnogo upravlinnya suspilnimi vidnosinami v umovah sotsialnih zmin. [Implementation of Public Administration of Public Relations in Conditions of Social Change]. *Aspekti publichnogo upravlinnya*, 2, 22-27 [in Ukrainian].
16. Radysh, Ya.F. (2006). *Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia derzhavnogo rehuliuвання medychnoi diialnosti v Ukraini (katehoriino-poniatiinyi aparat medychnoho prava) [Theoretical and Methodological Principles of the Study of State Regulation of Medical Practice in Ukraine (categorical-conceptual apparatus of medical law)]*. Retrieved from : www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/doc/1/03.pdf [in Ukrainian].
17. Seriogin, S.M., & Goncharuk, N.T. (2014). Kontseptualni zasady reformuvannya mistseвого samovryaduvannya v Ukraini. [Conceptual Principles of Reforming Local Self-Government in Ukraine]. *Aspekti publichnogo upravlinnya*, 5-6, 71-80 [in Ukrainian].
18. Seriogin, S.M., Goncharuk, N.T. (2015). Teoretichni zasady ta osnovni napryamki reformuvannya mistseвого samovryaduvannya y detsentralizatsii vladi v Ukraini [Theoretical Principles and Main Directions of Reforming Local Self-Government and Decentralization of Power in Ukraine]. *Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnya i mistseвого samovryaduvannya*, 2 [in Ukrainian].
19. Hozhilo, I. I. (2014). Zdoroviy sposib zhittya yak suchasna dominantna derzhavnoyi molodizhnoi politiki v Ukraini. [Healthy lifestyle as a modern dominant of the state youth policy in Ukraine]. *Aspekti publichnogo upravlinnya*, 3-4, 75-80 [in Ukrainian].
20. Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy (2003). [The Civil Code of Ukraine], *Holos Ukrainy*. 45-48, 5-27 [in Ukrainian].

Устимчук Ольга Василівна

Здобувач

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
49044, м. Дніпро, вул. Гоголя, 29

Ustymchuk Olha

Candidate student

Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
29, Hoholya St., Dnipro, 49044, Ukraine

Email: filosof2122614@gmail.com

Цитування: Устимчук О. В. Аналіз нормативно-правових засад регулювання сфери надання медичних послуг в Україні / О. В. Устимчук // *Аспекти публічного управління*. – 2018. – Т. 6. – № 10. – С. 5-13.

Citation: Ustymchuk, O.V. (2018). Analiz normatyvno-pravovykh zasad rehuliuвання sfery nadання medychnykh posluh v Ukraini [Analysis of regulatory and legal framework for regulation of the sphere of provision of medical services in Ukraine]. *Public administration aspects*, 6 (10), 5-13.

Стаття надійшла / Article arrived: 03.09.2018

Схвалено до друку / Accepted: 05.10.2018